

Pornind la drum...

În Dobrogea, în această parte a țării românești fericit situată între Marea Neagră și Dunăre și în capitala ei Constanța trăiește în număr destul de însemnat o populație Turco-Tătără. Această populație de peste cinci decenii colaborează cu toată dragostea și sinceritatea specifică a turcului cu populația românească. Desigur potrivit și proverbului „Că ori și ce faptă bună nu rămâne nerăsplătită” și această populație pașaică și supusă se bucură de cea mai mare dragoste și încredere atât din partea poporului cât și a statului român.

Nevoia apariției unui ziar în limbile română și turcă pentru a aduce la cunoștință forurilor competente și pe această cale revendicările de ordin cultural și religios era simțită de mult. Deaceia călăuziți de acest gând am dat viață acestui modest ziar „HALK” (Poporul) care va apărea deocamdată de trei ori pe lună și vom căuta pe cât posibil să îndeplinim rolul ce ni l-am însușit.

După cum se poate vedea și din numele ce l-am dat ziarului nostru, suntem al poporului și ne vom ocupa îndeaproape de nevoile lui.

Cu cât o populație are o viață culturală dezvoltată și o viață socială și politică bine determinată va progresa mai mult și va contribui la dezvoltarea economică și socială a țării în care trăiește.

Noi nu putem fi alături de acei care n-au încredere în inteligența și puterea de muncă a populației, din mijlocul căreia s'au ridicat; ci suntem pe deplin convinși și de calitățile și de puterea de asimilare ale ei, care sunt apreciate atât de noi, cât și de poporul românesc. Deaceia noi, tineretul intelectual ce am avut fericirea să ne adăpăm la izvoarele culturii românești, ne simțim obligați moralmente să ridicăm și să dezvoltăm viața culturală și economică-socială a populației noastre, fiind convinși că acest lucru va fi folositor atât ei cât și țării în care trăim.

Politica statului român, poate să fie astăzi democratică, mâine naționalistă noi vom fi întotdeauna alături, cu toată dragostea și sinceritatea noastră.

Noi intelectualii conduși de sentimente de recunoștință față de țara și poporul român, nu putem rămâne indiferenți față de exodul populației Turco-Tătare din Dobrogea. Vom căuta să analizăm, în ziarul nostru, care sunt motivele ce determină ea această populație care n'are a se plânge de nimic, să renunțe cu atâtă ușurință la țara unde viața și avu-

ei este în siguranță și vom căuta să înlăturăm motivele acestei emigrări prilejite în timpurile actuale de criză, părăsindu-și avuții agonizate cu atâtă trudă, pe preț de nimic.

Prin căutarea și analiza motivelor de emigrare, să nu se înțeleagă că nu nutrim sentimente de frăție și dorință de prosperitate republicii turcești și admirăție pentru reformele radicale și folositoare îndeplinite sub conducerea înțeleaptă a marelui creator Kamal Atatürk.

Ziarul nostru nu va fi al nici unui partid politic și coloanele sale vor fi deschise ori și cui, indiferent de culoarea politică, fiind seamă de scopul urmărit.

Tot ce se va scrie în ziarul nostru, urmărind dreptatea și adevărul, sprijinit pe realități, nu ne îndoiim că va fi apreciat de toți ce iubesc adevărul și poporul.

KIRAY

Elementul Musulman din Dobrogea

Elementul Musulman din Dobrogea se compune din Turci și Tătari, cari au aceeași religie și origine.

Populația Musulmană s'a bucurat întotdeauna de atenția și încrederea Statului și poporului Românesc, în mijlocul căreia trăiește, întrucât n'a avut nici odată aspirațiuni și gânduri altele decât acelea ale poporului românesc.

În politică, Musulmanii nu s'au considerat nici odată ca minoritari, nici Statul nu i-a tratat astfel, fiind socotiți întotdeauna ca cei mai pașnici și loiali cetățeni.

Musulmanii, ori de câte ori au avut de revendicat ceva, aceste revendicări n'au fost realizate pe căi lăturalnice, ci fiind înglobați în partidele politice românești, alături de frații români ele au fost satisfăcute cu sprijinul conducătorilor respectivi cari au dat totdeauna atenția cuvenită problemelor ce înțeleg avuții populației musulmane.

În viața culturală, socială și religioasă, ne-am călăuzit deasemenea de acest gând patriotic, mai ales noi cari ne-am făcut educația în școlile românești, am căutat întotdeauna prin propaganda făcută între coreligionarii noștri, să stabilim o legătură sufletească, sinceră și trinită între populația musulmană și cea dominantă.

De aceia astăzi, datorită acestei legături, populația musulmană din România păstrându-și religia și toate tradițiile, se dezvoltă fericit, neștiințerită de nimeni și de nimic, sub ocrotirea legilor Statului Românesc. Musulmanii din România, sunt astăzi cei mai apropiați sufletește de această țară, pe care o iubesc atât de mult și o

O privire istorică asupra populației Turco-Tătare din Dobrogea

România când și-a întins stăpânirea asupra Dobrogei, majoritatea ce alcătui populația acestei regiuni era compusă din Turco-Tătari. Ca să ne facem o idee mai precisă, aici trebuie să împărțim Dobrogea în două; partea nordică, adică cele două județe Tulcea și Constanța pe care le-a anexat în urma pactului de la Berlin 1878 și partea sudică adică județele Durostor și Caliacra în urma războiului din 1913.

Dobrogea nordică era locuită de Turco-Tătari veniți din Crimeea.

Aceștia au venit, în urma anexării Crimeii Imperiului Moscovit de către împărăteasa Ecaterina în 1783 și după războiul Crimeii din 1856. Un număr destul de mare din acești stăpânitori de altă dată al Crimeii, neputând suporta asuprirea făcută de Ruși și mai ales măcelărirea a 30.000 de tătari de către Generalul Potemkin, au găsit refugiu în Dobrogea, care pe

atunci era sub stăpânirea Imperiului Otoman, considerat pământ fericit (Ac toprac) în 1878, în urma anexării Dobrogei nordice de către România, această populație speriată, crezând că vor fi tratați la fel ca și în Rusia, întrucât amintirea era încă vie, au început să emigreze și de aici în Anatolia urmărind mereu „ac topracul”.

Statul român nu putea să se uite cu ochi buni la această depopulare a regiunii, deabia anexată și să se lipsească de o populație cinstită și harnică, întrucât aceste calități ale lor erau cunoscute și apreciate încă mai de mult, măturile ne este testamentul politic: lasat de marele voevod și cuceritor Ștefan cel Mare către urmașii săi.

Sub domnia glorioasă a Marelui Rege Carol I, care se interesa îndeaproape de chestiunile musulmane, s'au luat o serie de măsuri bine venite pentru oprirea curentului de emigrare. Astfel:

În anul 1883 toți capii de familie, precum și bărbații cari împliniseră vârsta de 21 ani, au fost împroprietăriți cu câte 10 ha. teren de cultură. Au fost îndemnați și încurajați să cumpere terenuri cât mai multe făcându-li-se și diferite înlesniri. Foarte mulți care au ascultat de aceste îndemnuri au cumpărat și s'au îmbogățit.

Moscheile ca și bisericile românești au fost împroprietărite cu câte 10 ha. pământ pentru întreținere.

Personalul clerical a fost scutit de serviciul militar și dacă am avea în vedere că în fiecare sat avem cel puțin una sau mai multe moschei și numărul personalului clerical la fiecare moscheie, ne putem imagina binele ce ni s'a făcut.

Porțile tuturor demnităților și-a școlilor au fost larg deschise fără nici o restricție, chiar oferindu-se burse copiilor musulmani în școlile românești.

Împroprietăririi s'au mai făcut pentru a doua și a treia

Înțelegem să facă acest lucru cei din Bulgaria, după cum aflăm că sunt persecutați, alături de frații noștri români stabiliți acolo.

Dar cine persecută populația musulmană în România?

Noi, dacă nu propovăduim emigrarea musulmanilor Dobrogei ci rămânerea lor și mai departe în ținuturile Dobrogei, să nu se creadă că nutrim vreun sentiment împotriva Turciei, Ceia ce îndeamnă să facem acest lucru este sentimentul nostru de recunoștință și de patriotism față de Statul și nobilul popor românesc, în mijlocul căreia înțelegem să trăim.

BATIR

oară în anul 1896 și 1907 fără să se facă nici o deosebire de origine etnică.

Aceste împroprietăririi s'au făcut în loturi mici până la 10 hectare și loturi mari până la 1000 ha. cu prețul de 90 lei ha. platibil în 20 ani, adică 4^{1/2} lei de hectar anual. Foarte mulți dintre musulmani au fost împroprietăriți, dar neputând plăti ratele la timp, fie din neglijența lor, fie că au emigrat, au fost deposedați, conform legii împroprietăririi.

Acordarea drepturilor politice în anul 1910 fără nici o deosebire tuturor locuitorilor Dobrogei.

Deasemenea ne-am bucurat de o desăvârșită libertate religioasă. În timp ce musulmanii din Rusia erau persecutați închinându-li-se moscheile, defunctul nostru Rege Carol I a construit moscheia Regală în centrul orașului Constanța, aducând chiar doi hogi din Istanbul, cari au fost retribuiți de guvernul român.

În urma tratatului dela București, din 1913, Cadrilatul compus din două județe, Caliacra și Durostor, împreună cu cel peste 100.000 locuitori musulmani s'a anexat României. Aceștia, care suferiseră timp de 35 de ani regimul aspru și necivilizat al statului Bulgar, s'au simțit ușurați și sau desvolțat, apropiindu-se la medii și civilizația românească, acordându-li-se și lor drepturile ce le aveau frații lor din Dobrogea veche.

Recunoștința populației musulmane pentru stăpânirea românească s'a arătat în urma războiului mondial când se discuta soarta Cadrilatelului, bazându-se pe principiul naționalităților Populația musulmană ce constituia majoritatea, într'un glas s'a manifestat pentru rămânerea și mai departe a Cadrilatelului sub stăpânirea românească și astfel dezvoltarea populației musulmane din întreaga Dobrogea și-a urmat cursul normal.

Au beneficiat împreună cu frații lor români de toate drepturile, care s'au acordat după războiul mondial, astfel: împroprietăririi cu câte 5ha.

Acordări de despăgubiri de război.

Salarizarea corpului clerical și învățătoresc.

Acordarea unui scaun de senator, reprezentantului religios al musulmanilor, fără să se ceară condiția de a avea 200.000 suflete.

Din arătarea pe scurt a celor de mai sus, nu putem vedea decât bunăvoința și încrederea de care ne-am bucurat noi din partea statului și poporului român.

În numărul viitor vom arăta dacă această încredere se va menține sau nu și în viitor?

BURA

خلاف

سایسی ۲ لهیدن

آونه شرطلری :

ملکیت ایچون : سەتە - آنی آتیق
۱۰۰۰ لیر - ۶۰۰ لیری
خلوچ ایچون : ۲۰۰ لیری - ۱۲۰
مەلکە اوپتون پازیلر سەوتتە باصیلیر .

اداره خانسی :
سترازا جنرال جەرناط نوسرو ۲۰
کوستجه
مشول مدیر :
آووقات حمدی نصرت

اورولوئی : 20 شباط ۱۹۳۶

20 شباط 1935

شیدک ۹۰ کونده برجیقان تورکیه - رومنجه عملی اجنهای غنەدر .

بیل ۱ - صای ۹

مقدمه

قرادەئیزله طونە آراسنه سقیستان کوزل و بره کئل دوروج، ملک مرکزی شیرین کوستنجه، شرق امپتیل برقاوسی و اسکسی اولان بوشهرده جووانده رومن ملت و دولتک سەتتیی و اعنایوی قازانان، مساعه و حمایستی کورمن و آزجوچ اجنهای و سیاسی روی اولان تورکارک روسی دیلده برهنه جیناراماری جوقدئیری کوزه یازبان بر آککلیکدی . بز ، بو مقصدجی تمیر اجنک بئنه رومنجه و تورکارک اولراق و خاق ، غنەس جیقارمه بر قرار بردک و باشلادی . مقصدجی ، رومن ملت و دولتک تورکارک قارشی کوسرتە کلدی کینش طوله رانس و سوکدن خلقمیزک کورکی و لایق قدار فایدا لانامادئیی ؛ ملتیزک باشایی ملک و دولته قارشی بئلهجکی نام دوزغواق ، ناموسکارلی و اطاعتکده بئتون روسی و سیاسی عفتلار نزدە نام حساسیله تعذیر ایدله بئدیکی ؛ بوندن هر ایکی طرفک ضرر کوردیکنی و دشمنلرک ایس استفاده ائشدیکنی آتلاق بوو آتلاشلارلی دوزە لئکدر . بو ایشمزدن هر ایکی طرفکده قانده لهنجکی طیب و کرچکدر . غنەمزک آئندنده آتلاشلیدیکی ، بولز خلقجیاق بولیدر . چونکه حرنی ، اجنهای و سیاسی ایشلریزک عملی خلغمزدر . اونک مدنی و اقتصادی سوپسی نه قدار یوکەلیرسه ، اوکایغلی اولان ایشلریزده اونبئنه صاعلاملاشاقتی و قوتله جکدر . خلقمیزک حقیقی قانده و منفعلی قورومق و اوکا ضررلی بولاری تقید اجنک غنەمزک اساسی رطه لرنئندر . بز ، خلغمز آلاماز . دینلره برابر دکان . بز ، خلقمیزک ذکا و قابیلی ایشله نیرسه هریشی آتلاجاغنه ایشلریز . بز ، بو خلق وراده اریوب کیده جکدر ، دینلرده ، تورک ملتک نابجهدی قوتی بیلمه دکاری ایچون ، قوشولامایز . بز ، یکی جنانلانلی سیرابه خلق ارده که دکل ، داتما قوتلنمک و یوکسلمک و اواجی قانئنده ییز . بز ، خلغمزک مدنی و اقتصادی وضعیت قوتنمه سیه لئکیز کندیته دکل ، باشایی ملکته دهاها بووک خدمتار ایدجکی فکرئندیز . بز ، ابرده نئیزم ، بوقدر و اولاماز . بوکا ریم نه توبسەمز ، نه هرغز ، نه ده منفعلز

مساعد دکادر . بز ، آسیل رومن ملتیه داتما آتلاشاراق برلکده چالیشه یایرز . رومانیادارمی بوکون ده موقرات ، طرن ناسیومالیست و فاسجست اولاییز . فقط بز ، رومن ملتیه اولان قارشیلقی اعناید و محتملک آسلا ده کیشیه جکندن امینیز . بونک ایچون بز بورادن کوجمک ، بلخاسه طوبراق و او فبائترینک وله ک جوق دوشکون شوزمانده علی الصلحه کوجمک طرفقاری دکانز . تشکیلاتیز و انتظامیز کوجمک خلغمز سردلی ایدیی قدار ، کیدوب برلشدی بزلده کیزده قاندهسی اولدی بیلدیر . خلقیه اولمک اقتصادی و اجنهای وسیعئیه علاقه دار اولنی اک برنجی و طرفیسی بیان غنەمز ، الیه کوج مستهسته قیدیز قالییز . مبعقدر . بو ایشده پایسلان ضررلری و بوزوقلاری وقهرله و حسابله دایه اراق کوسرتە که چالیشه جقدر . خلقی ییز . . . دیدیکیزده بئتون تورک ملتکی کوزا و کنه کز یورده مملته بئتون اولوسک مقدراتی نقطه سندن حکم و بریورز . برملت ، بروجود کیدر ؛ وجودک بالکیز بر قطعی دوشونه لەمن . بیوک تورک ملتک اکثریت حائده باشایی مختلف تاریخی یوردلرنده کندیسی قورناراق فونته حکنه ایمان ایدیبوروز . تورک یوردلردن هر بریسی زم ایچون مقدسدر . هرچ برینک دشان اسانئده قاناسه و یافلاکته دوشهسته دایاماییز . هر ملته قرشی باقیبشیر ، اونک ملتیزه اولان مناسئته نایمدر . غنەمز ، هیچ رفرقەنک غنەمی دکادر . بوکا یازاجقدر آراسنده مختلف فرقه لرنده چالیشانلر وارد . بونلرک هیسی ، آنجق خلقک قانده و منفعتی کوزە نرک یازاجقدر . غنەمز ، بوراده باشایان تورکارک ایلک رومنجه جیقان غنەلری اولدی ایچون آیری برامی حائدر . بونک رومن عفتلارده بر جوق فکر و ایشلریزک دوزغری و صحیبی اولراق آتلاشیاماسنده بیسوک روی اولاجقدر . غنەمز ، بئتون بوایشلارده وقهرله و حقیقته دایاماراق خلقه و حق یاردیجی و قاندهلی اولی قانیه سیه جقدیقندن ، هر مسئله ده و حتی کوج ایشلرنده حق و حقیقت آرایانلرک غنەمزک نشر یانئندن بئتون قله جقارلی اید ایدیبوروز .

رومانیاک تورکارک باقیشی

۱۸۷۸ . قدار رومانیای و بودوق حالده عثمانی تورکارینک حمایسی آئنده بئشادی . برقاچ عصر سورمن بو اداره زمانده عثمانی حکومتی دیگر و اسلارینه پادیی معامله بی بوکا تطبیق ایددی . بورازده رومن خلقیه تورک ملتک یکدیگر لرینه بئله دکاری امنیت وسه و کیدن کله کرئدر . عرق و مذهبلی آیری اونبئنه رغماً وایکی ملتک قارشیلقل صحیبت و اعناید . لری ، هر حالده ، قارنیه رلرنده کی بکتلکک و روحلرنده کی عالیجنابلک محمولاری اوله کره کدر . مولودوا و بودوی شسته فان چهل مارەنک اولورکن ، رومنلرک ، دیندشاری ده اولملر ، روسلر ، فایمهرق تورکارک ایشته لری ، وسبت ایش اولمی سوسه وینشه ملک تاریخی و جانلی بره شالیدر . ۱۸۷۸ ده برلین معاهدەسی موحنجه رومانیای قارلق اولدی . وصیرت دوروز . چینی ده ملکته قوشدی . شمالی دوروجی شکل ایدن طوله و کوستنجه سنجاقلرنده باشایان انسانلرک بیوک اکثریتی طونانلر تورکارک ، قریم تورکارکی ، ایدیلر . بونلرک بیوک برقیسی ۱۷۸۳ ده قریم روس اداره . سنه بیلمه سندن بلخاسه ۱۸۵۶ سیواستوپول عماریه سندن سوکره کلاشردی . روس ظلمندن وهله اونوز بیک قریم تورکئی فلجین کچیردک کوزل یوردلری براقیه مجبور ایدن جنرال بوئکنیک حجا . عتدن اورکنی اولان بو مختلر ، سینندقلری و آق طوبراق ، ک که خرستانلر آتە دوشه سندن قورقیدیلر و آسلا آق طوبراق ، آتاپولی به کوجمک باشلادیلر . بوحرک ، دوروجیه به هنوز صاحب اولمش رومانیای ایچون ضررلی ایشدی . هم تورکارکی صادق ، اطاعتی و چالیشان بیلمه سنی نەدن غایب ائشدی ؛ رومنلرله تورکارک برلری طایب بولمیدی ؛ بونر عصر لر دئیری برلکده چالیشوب آلیش و بریش ایدوب گله شلر . میدی ؛ بوسورغولر کیمسه خار . ا . ده جواب و بره مزیدی و بره مددی ، او حالده بو مسلمانلرک ایچون کوجمک قرار بردکارینک سبلیری آتلاق و احتیاج لرینه چاره بولاق لازمدی . رومانیا سناک ایلک قرالی برنجی قارول حضر تئریک بک یانئندن علاقه دار اولدی بو مهم مسئله ملک حلی ایچون بروجوق

کوزلده قاندهلی تدبیرلر آئندی ؛ ۱۸۸۳ ده بئتون حائله باشلاری اولمش و ۲۱ یاشی دوهلر . منس مسلمانلر او نارهکتار طوبراق ویردی . بوندن باشقه بک اوجوز قانته جوق طوبراق صاون آتارینه مساعده و حتی تشویق ایددی . او زمان براز آجیق کوز اولانلر ایلرینی دوشونه نلر جوق طوبراق ایدیلر و زکینلشدیلر . براز سوکره بئون کویلر . ده کی جامه لرک ادارلری ایچون اونارهکتار طوبراق جقاریدی . امام خطیب و مؤذن کی دین مآ و درلی عسکر لکدن صاف طوتلیدی . بز هر کومزده مطلقار ، بیوک کویلر حنده اوج - دوت جامع و بونلرک هر برنده بر خطیب ، بر امام و برده مؤذن اولدی وهشو . بولورسه نه قدار مسلمانک عسکرک خدمتدن عفو ایدله یکنی آتلاق قولا بدر . رومنلرک بیله حتی بوگون دخی - عوسلرینه نسبت - بز قدار بوسورته عسکرلرکن مضاف طوتولانی بوقدر . رومن ملتک و حکومتی هیچ بر موقع و مقامی مسلمانلردن قیصت نادی . بالکس اورالره او طوبراق آدماری حاضر لاق وینشیدبرمک ایچون مکتبلرینک قابولری شرطسز و قیدسز جو جعفر بزمه اچدی و حتی بلوار اراق قبول ایددی . بوکون برقاچ اختیار یوکسک ضابطموز اوزمانک محمولاریدر . اگر بز اووقت بوسویتدن استفاده ائجیسی بیلمش اولسه بیدق ، بوکون نایمیز اوله جقدی . رومانیای قرالی بالکیز بر ده طوبراق و برمدی ۱۸۹۶ و ۱۹۰۷ ییقر نده بئتون تبعه لر به برابر مسلمانلر ده طوبراق ویدی . بئتون بو طوبراقلر کوجوک و بیسوک پارچه لر حانده ساتیلوردی . کوجوک پارچه لر ۱۰ بیسوک پارچه لرنده بیک هکتاره قدار ایدی . بونلرک هکتاری ۹۰ لهیه ساتیلدی و سنه ده هکتار باشنه دوت بو جوق لهیدن ۲۰ سنه ده جویق یازیلدیلر و طوبراق ایدیلر . لکن سنک قسطلری اوده دکاری ویا کوجوب کیندکلری ایچون طوبراقلری غایب ائدیله . بوسورته صرف کندیزک امهالچلکمز و قیمت بیلمه مز لکمز بوزندن بوز بیکرجه هکتار طوبرانی المزدن جقاردق . طوبراق آن برطاق غنلی بالارک جوجوقلری ده ذوق و صفایه دارلق صاندیلر . (سوکی وار)